CYNGOR SIR PENFRO

Ymateb i Ymchwiliad gan Bwyllgor Cyllid Senedd Cymru

Trefniadau Ariannu ar ôl gadael yr UE

Cyflwyniad

1. Mae Cyngor Sir Penfro yn falch o gael y cyfle i ymateb i'r ymchwiliad hwn, sy'n amlwg yn fater o ddiddordeb mawr i'r cyngor ac i'r bobl y mae'n eu gwasanaethu. Mae'r cyngor yn darparu gwasanaethau cyhoeddus i oddeutu 126,000 o bobl sy'n byw yn Sir Benfro, a llawer mwy sy'n ymweld â'n sir. Mae gwasanaethau ein cyngor wedi cael hwb gan fuddsoddiad yr UE o dros £100m ers 1996[1] ac mae hyn wedi caniatáu inni ddarparu seilwaith busnes a thwristiaeth, adfywio ffisegol, lleihau gwastraff ac ailgylchu, ynghyd â llawer o gyfleoedd addysg a hyfforddiant, a mentrau gwrthdlodi.

2. Yn ogystal â chyllid yr UE a lifodd trwy Gyngor Sir Penfro ei hun, mae Sir Benfro wedi elwa ar raglenni a phrosiectau a ariennir gan yr UE ac sy'n cael eu rhedeg gan lawer o sefydliadau eraill, gan gynnwys Llywodraeth Cymru, colegau addysg bellach, prifysgolion, y trydydd sector, a'r sector preifat. Mae enghreifftiau yn cynnwys rhaglenni cymorth busnes, prentisiaethau, marchnata twristiaeth a phrosiectau amgylcheddol. Mae Sir Benfro hefyd wedi elwa ar brosiectau trawsffiniol gydag Iwerddon a phrosiectau trawswladol ehangach, megis mentrau i wella ymateb traethlin y sir i achosion o lygredd wrth rannu ein profiad â rhanbarthau a gwledydd eraill yr UE.

3. O ystyried y lefel uchel hanesyddol hon o fuddsoddiad gan yr UE yn y sir, mae Cyngor Sir Penfro wedi bod yn bryderus y dylai'r addewid o "ddim ceiniog yn llai" o ganlyniad i Brexit gael ei wireddu'n ymarferol.

Cynnydd o ran sefydlu a darparu cronfeydd cyfnewid ar gyfer cronfeydd strwythurol yr UE, gan gynnwys Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU, Cronfa Adnewyddu Cymunedol y DU a Chronfa Codi'r Gwastad.

4. Mae'r cynnydd o ran cyflwyno Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU wedi bod yn rhy araf. Cyhoeddwyd y Prosbectws lai nag wythnos cyn i'r ymateb hwn gael ei ddrafftio. Mae proses ddatblygu'r Gronfa Ffyniant Gyffredin wedi bod yn aneglur o ran yr egwyddorion ymgysylltu ac ymgynghori sy'n allweddol i sylfaen gysyniadol yr agenda 'Codi'r Gwastad'.

5. Fel rhagflaenydd Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU, roedd Cronfa Adfywio Cymunedol y DU yn syniad gwael ac i raddau helaeth mae'n anodd gweld sut y gall y 'gwersi a ddysgwyd' o'r Gronfa Adfywio Cymunedol ddylanwadu ar siâp y Gronfa Ffyniant Gyffredin, yn enwedig o ystyried bod y gwaith o weithredu'r gronfa gyntaf a'r gwaith o ddylunio'r ail wedi gorgyffwrdd. Mae'n ymddangos mai'r unig wersi a ddysgwyd yw y cydnabuwyd bod natur gystadleuol y Gronfa Adfywio Cymunedol yn gynhenid wastraffus. Mae teimlad o ryddhad bod y gofyniad hwn wedi'i ddileu o'r Gronfa Ffyniant Gyffredin. Roedd yr amserlen dynn iawn ar gyfer

[1] Dadansoddiad ar gael ar gais.

gwneud penderfyniadau ac ar gyfer gweithredu (hyd nes y caniatawyd estyniad yn ddiweddar) wedi cyfrannu at yr ymdeimlad bod y Gronfa Adfywio Cymunedol yn enghraifft o sut i beidio â rheoli rhaglen adfywio effeithiol.

6. Dylid deall nad yw Cronfa Codi'r Gwastad yn cymryd lle Cronfeydd Strwythurol yr UE. Yn hytrach, mae'n swm canlyniadol Barnett sy'n deillio o Gronfa Trefi Lloegr, ac yn lle bod ar gael i Lywodraeth Cymru, mae'n cael ei gyfeirio drwy fecanwaith bidio tuag at awdurdodau lleol Cymru.

7. Unwaith eto, mae natur gystadleuol tymor byr Cronfa Codi'r Gwastad yn mynd yn groes i ddamcaniaeth ac arferion 'adfywio da'. Nid yw'n glir beth oedd diben defnyddio ffiniau seneddol fel yr ôl troed gofodol ar gyfer cyllid Cronfa Codi'r Gwastad, o ystyried bod y rhan fwyaf o etholaethau'n torri ar draws meysydd economaidd swyddogaethol.

Y modd y mae'r cyllid arfaethedig ar gyfer Cymru a'r cyllid a gafwyd yn sgil cyfranogiad parhaus y DU yn rhaglenni'r UE, yn cymharu â'r cyllid a gafwyd tra'r oedd y DU yn aelod o'r UE.

8. Mae'r rhan fwyaf o sylwebwyr yn cytuno bod lefel y cyllid a gyhoeddwyd hyd yn hyn yn llawer is na'r hyn y byddai Cymru wedi'i dderbyn pe bai'r DU wedi aros yn aelod o'r UE. Er bod Prosbectws y Gronfa Ffyniant Gyffredin yn honni ei fod yn "targedu cyllid lle mae ei angen fwyaf" (Prosbectws y Gronfa Ffyniant Gyffredin adran 1.1), nid yw'n ymddangos bod dull targedu gofodol arbennig o gryf yng Nghymru, gyda 40% yn cael ei ddosbarthu fesul pen (Prosbectws y Gronfa Ffyniant Gyffredin adran 3.2). Bydd yn rhaid aros i weld a fydd Cronfa Codi'r Gwastad, mewn ardaloedd megis Sir Benfro a Gorllewin Cymru a'r Cymoedd, yn ymuno â'r rhestr o bolisïau, rhaglenni a mentrau sy'n cyflawni llai nag y maent yn ei addo.

9. Mae'r gyllideb ar gyfer y Gronfa Ffyniant Gyffredin yn ceisio ystyried cyllidebau Cronfeydd Strwythurol yr UE, sef y cyllid o Gronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop a Chronfa Gymdeithasol Ewrop. Fodd bynnag, nid yw'n cydnabod bod cymorth i fusnesau nad ydynt yn ffermydd a chymunedau mewn ardaloedd gwledig, a ddarparwyd yn flaenorol gan Gronfa Amaethyddol Ewrop ar gyfer Datblygu Gwledig, hefyd wedi'i golli o ganlyniad i adael yr UE. Croesewir y cyhoeddiadau diweddaraf am gymorth gwledig gan Lywodraeth Cymru, ond dim ond ein diwydiannau amaethyddol a choedwigaeth sy'n elwa arnynt ac nid yr economi neu'r gymdeithas wledig ehangach.

10. Nid yw'r Gronfa Ffyniant Gyffredin ychwaith yn disodli Cronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop, a roddodd gymorth gwerthfawr i gymunedau pysgota a'r diwydiant pysgota yn Sir Benfro ac o gwmpas Cymru. Dylid disodli'r cronfeydd hyn hefyd.

11. Mae cyllideb y Gronfa Ffyniant Gyffredin hefyd yn llai nag y dylai fod oherwydd gwrthbwyso arian yr UE o raglenni 2014-20 a dderbyniwyd ar ôl Brexit. Esbonnir y pwynt hwn yn fanylach ym mharagraff 14.

Y mecanweithiau a'r strwythurau sy'n cael eu sefydlu i weinyddu'r cronfeydd hynny yng Nghymru, rolau'r rheini sy'n gysylltiedig, yn enwedig Llywodraethau Cymru a'r DU, a'r effaith ddilynol ar drefniadau atebolrwydd.

12. Mae'r mecanweithiau a'r strwythurau ar gyfer cyflawni'r Gronfa Ffyniant Gyffredin yn wahanol iawn i'r rhai sydd wedi parhau hyd yn hyn. Gan fod y gwaith o addasu strwythurau presennol neu sefydlu rhai newydd megis dechrau, yn dilyn cyhoeddi Prosbectws y Gronfa Ffyniant Gyffredin yr wythnos cyn ysgrifennu'r ymateb hwn, mae'n anodd gwneud sylwadau manwl iawn. Rhagwelir y gallai anawsterau godi wrth gysoni atebolrwydd a chyflawniad lleol, gyda chyrff arweiniol a chynlluniau rhanbarthol ac y gallai'r rhain atal effeithiolrwydd y rhaglen. Nid yw'r amserlen fer a ganiateir ar gyfer gweithio drwy'r materion cymhleth hyn yn syth ar ôl etholiadau llywodraeth leol, yn ffafriol i ddod o hyd i ddatrysiadau ymarferol.

Swm y cyllid etifeddol y mae disgwyl i Gymru ei gael ar ôl i'r DU adael yr UE ac sy'n gysylltiedig â rhaglenni cronfeydd strwythurol yr UE.

13. Nid yw'n glir inni beth yw ystyr "cyllid etifeddol" yn y cyd-destun hwn. Yr unig gyllid a gawn sy'n gysylltiedig â rhaglenni Cronfeydd Strwythurol yr UE yw cyllid sy'n rhan o'r rhaglenni hynny. Nid yw'n gyllid newydd nac yn gyllid a gafodd ei etifeddu yn sgil y rhaglenni hynny. Mae Cytundeb Ymadael yr UE yn nodi y caniateir i raglenni Cronfeydd Strwythurol yr UE ar gyfer 2014-2020 barhau tan eu diwedd naturiol yn 2023, fel y darperir ar ei gyfer gan reol N+3. Mae'r rheol hon yn caniatáu i gyllideb y Cronfeydd Strwythurol am flwyddyn gael ei gwario o fewn y tair blynedd nesaf. Felly mae'n rhaid gwario'r gyllideb ar gyfer 2020 erbyn 2023. Nid yw hyn yn wahanol i'r sefyllfa a fyddai wedi bodoli pe na bai'r DU wedi gadael yr UE.

14. Fodd bynnag, pe bai'r DU wedi aros yn yr UE, yn ystod y cyfnod 2021-2023, byddai Cymru (a Sir Benfro) wedi cael cyllid o raglenni Cronfeydd Strwythurol yr UE 2021-2028 yn ychwanegol at y cyllidebau o ddiwedd rhaglenni'r UE 2014-2020. Nid yw'r gorgyffwrdd hwn yn cael ei gyfrif yn nyraniadau Llywodraeth y DU o Gronfa Ffyniant Gyffredin y DU. I'r gwrthwyneb, mae Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU wedi'i lleihau i "wrthbwyso" balans y cronfeydd o raglenni Cronfeydd Strwythurol 2014-2020. Credwn y dylid adfer y cyllid hwn, a ddylai ddod i Gymru yn gwbl briodol.